

Riktlinjer

Styrdokument

Riktlinjer för invasiva växter

Antaget av: Kommunstyrelsen

Datum: 2024-02-08 § 45

Gäller från och med: 2024-02-08

Ansvar uppföljning/uppdatering: Servicechef

Gäller till och med: 2027

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar

Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Nulägesanalys.....	4
3.1	Vad är en invasiv art	4
3.2	Lagstiftning kring invasiva arter	5
3.3	Bekämpning av invasiva arter	5
4	Bekämpningens begränsningar.....	5
4.1	Arter som kommunen bekämpar	5
4.1.1	Invasiva växtarter i Ulricehamn	5
4.2	På vilken mark kommunen bekämpar.....	6
4.3	Ansvarsfördelning inom kommunkoncernen	6
4.4	Ekonomiska förutsättningar	6
5	Den kommunala bekämpningen av landlevande invasiva växter i Ulricehamn.....	7
5.1	Rapportskyldighet.....	7
5.1.1	Underlag	7
5.2	Planering och prioritering av den kommunala bekämpningen	7
5.2.1	Generella prioriteringar	7
5.2.2	Principer vid olika markägarförhållanden.....	8
5.3	Bekämpningsmetoder.....	8
5.4	Omhändertagande av bekämpat växtmaterial	8
5.5	Arbetsmiljöaspekter.....	9

1 Bakgrund

I samband med arbetet med "Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun" (KF 2022-05-19 §122, Dnr 2019/608) blev frågan om invasiva arter aktuell. Ett av handlingsplanens tre prioriteringsområden "Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster" har stark koppling till invasiva arter. Dessa arter påverkar negativt den biologiska mångfalden, förändrar ekosystemen och minskar tillgången på ekosystemtjänster som kommunen behöver i klimatarbetet. Bekämpning av invasiva arter är därför mycket angeläget och en av åtgärderna i handlingsplanen är därför att kommunen utifrån aktuell lagstiftning ska ha riktlinjer för bekämpning av invasiva växter.

2 Syfte

Riktlinjerna har följande syfte:

- Viktig och relevant information samlas på ett ställe.
- Tydliggöra lagstiftning.
- Tydliggöra ansvarsfördelning.
- Fungera som verktyg i kommunens arbete med bekämpning av invasiva växter.
- Ge vägledning hur ett ärende angående invasiva växter ska tas omhand, till exempel ett klagomål eller föreläggande från tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen.

3 Nulägesanalys

3.1 Vad är en invasiv art

En främmande art tillhör inte ett områdes ursprungliga ekosystem. Majoriteten av dessa arter behöver hjälp för att överleva och utgör därför sällan ett problem. Bekymret är främmande arter som blir invasiva; det vill säga som får fäste. Dessa förökar sig, sprider sig kraftigt ut i landskapet eller vattnet, och hotar den inhemska biologiska mångfalden samt förändrar ekosystem.

3.2 Lagstiftning kring invasiva arter

Sveriges arbete med att hindra spridningen av invasiva främmande arter regleras av EU-förordningen tillsammans med föreskrifter i Miljöbalken och Tillsynsförordningen. Växter som finns med i EU-förteckningen över invasiva främmande arter får inte introduceras i landet, säljas, odlas eller spridas i naturen.

Ansvar för att bekämpa växter på EU:s lista ligger på fastighetsägaren, dvs. allt ifrån kommuner, företag till privata markägare. Alla som äger eller förvaltar mark har en skyldighet att följa lagar, förordningar, etc. angående invasiva arter. Tillsynsmyndigheten för utförandet och uppföljningen av bekämpning är Länsstyrelsen i respektive län.

Ett förslag på en nationell förteckning över invasiva främmande arter med särskild betydelse för Sverige håller på att tas fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Dessa arter utgör ett särskilt problem i Sverige men omfattas i dag inte av EU-listan. Detta är viktigt att ha med sig i det framtida arbetet då fler arter kan komma att bli lagstadgade att bekämpa.

3.3 Bekämpning av invasiva arter

Att bekämpa invasiva arter är ett långsiktigt arbete. För vissa arter och metoder krävs det att bekämpningen upprepas flera gånger per säsong över flera år för en fullständig utarmning utav fröbanken, för andra kan det räcka med en intensiv och noga planerad engångsåtgärd.

4 Bekämpningens begränsningar

4.1 Arter som kommunen bekämpar

Det är enligt lag tvingande att i Sverige bekämpa de invasiva arter som finns upptagna på EU:s lista.

Ulricehamns kommuns enhet park och skog avgränsar bekämpning till de invasiva landväxterna på EU:s lista.

4.1.1 Invasiva växtarter i Ulricehamn

Efter den 22 augusti 2022 finns det 9 landlevande växtarter med på EU-listan över främmande invasiva arter, varav 8 är etablerade i Sverige. Ett fåtal av dessa kan påträffas i Ulricehamn.

Tabell 1. Invasiva växtarter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Etablerad i Sverige	Förekomst i Ulricehamn
<i>Ailanthus altissima</i>	Gudaträd	✓	✗
<i>Asclepias syriaca</i>	Sidenört	✓	✗
<i>Celastrus orbiculatus</i>	Japansk trädodare	✓	✗
<i>Hakea sericea</i>	Hakea	✗	✗
<i>Heracleum mantegazzianum</i>	Jätteleka	✓	✓
<i>Heracleum persicum</i>	Tromsöloka	✓	✗
<i>Impatiens glandulifera</i>	Jätdebalsamin	✓	✓
<i>Lysichiton americanus</i>	Gul skunkkalla	✓	✓
<i>Rubrivena (Koenigia) polystachya</i>	Syrenslide	✓	✗

4.2 På vilken mark kommunen bekämpar

Enligt lagstiftningen ska respektive fastighetsägare bedriva bekämpning på egen fastighet.

- Den kommunal bekämpningen begränsas endast till kommunal mark.
- Bekämpning av vattenlevande växter i sjöar och vattendrag omfattas inte, men sker i strandkant fram till klarvatten.

4.3 Ansvarsfördelning inom kommunkoncernen

Sektor service enhet park och skog ansvarar för samordning av bekämpningen. Respektive markansvarig i kommunen står för bekämpningen på sitt ansvarsområde.

4.4 Ekonomiska förutsättningar

Bekämpning av invasiva växter på kommunal mark sker inom givna ramar och utifrån de förutsättningar som detta ger. Bidrag, t.ex. LONA-bidrag, ska sökas så ofta som möjligt av inblandade verksamheter.

Utifrån den ansvarsfördelning som finns för den kommunala marken, ansvarar respektive verksamhet för att äska medel för sin egen bekämpning.

Enheten park och skog ska upprätta en kort- och långsiktig plan för den kommunala park- och naturmarken.

5 Den kommunala bekämpningen av landlevande invasiva växter i Ulricehamn

5.1 Rapportskyldighet

Inkomna synpunkter från interna och externa källor gällande förekomst av EU listade invasiva växter på kommunal mark har verksamheten som skyldighet att följa upp och rapportera in till artportalen (19 § Förordning (2018:1939) om invasiva främmande arter).

Enheten park och skog ansvarar för att rapportering till artportalen sker efter inkomna upplysningar, vilket innebär att andra kommunala verksamheter ska föra vidare information om förekomst av invasiva arter till Park och skog.

5.1.1 Underlag

Bekämpningen av invasiva landlevande växter i Ulricehamn grundar sig i den information som finns i artportalen, vilket kräver att arbetet med inrapportering från verksamheten sker kontinuerligt.

Den kortsiktiga och den långsiktiga planen, samt de ärenden som kommer in under året, utgör underlag för bekämpningen.

5.2 Planering och prioritering av den kommunala bekämpningen

5.2.1 Generella prioriteringar

- Förelägganden från tillsynsmyndigheten (Länsstyrelsen) ska alltid prioriteras.
- Kommunen ska i första hand satsa på utrotning men i vissa sammanhang måste fokus ligga på populationsbegränsning.
- Större vikt läggs vid områden som kan bli problematiska spridningsvägar, samt känsliga områden och/eller välbesökta platser såsom lekplatser, parker och naturreservat.
- Har man påbörjat bekämpning i ett område ska denna avslutas innan nästa områdes bekämpning inleds.

5.2.2 Principer vid olika markägarförhållanden

Invasiva arter breder ut sig utan hänsyn till markägarförhållanden. Bekämpning av förekomsten av en invasiv växtart ska ske så att hela beståndet bekämpas inom ett område. Detta kan innebära att samordning måste ske mellan flera olika fastighetsägare, både kommunala och icke-kommunala.

5.3 Bekämpningsmetoder

Bekämpning av invasiva landväxter kan ske på olika sätt. När dessa riktlinjer skrivs finns ingen kunskap om bekämpningsmetoder som med hundra procentig säkerhet utrotar ett bestånd. Enheten park och skog följer naturvårdsverkets rekommendationer angående lämpliga metoder för bekämpning. Valet görs utifrån platsförutsättningar, möjligheter att bekämpa samt ekonomiska ramar. Fullständig katalog över metoder och dess effektivitet för varje enskild art finns på Naturvårdsverkets hemsida [[Metodkatalog](#)]. Allmänna hänsynsregler i Miljöbalken måste alltid följas vid val av bekämpningsmetod.

Det finns mekaniska, biologiska och kemiska bekämpningsmetoder. Både vid biologisk och kemisk bekämpning krävs det att kommunen följer särskilt regelverk. Den 1 oktober 2021 trädde nya regler i bekämpningsmedelsförordningen i kraft som syftar till att begränsa användningen av kemiska bekämpningsmedel för både privatpersoner och yrkesverksamheter (Förordning (2014:425) om bekämpningsmedel).

Användningen av kemiska bekämpningsmedel bör begränsas till bestånd som är extremt svårhanterliga och bör undvikas helt vid speciellt känsliga platser som t.ex. vattendrag. Det är viktigt att undersöka om eventuell insats kan leda till ytterligare utgifter i form av krav på åtgärder för att återskapa påverkade miljöer.

5.4 Omhändertagande av bekämpat växtmaterial

Bekämpning av invasiva växter kommer att resultera i avfallsmaterial i form av växtrester och jordmassor. Dessa växtrester är en potentiell spridningskälla om de inte omhändertas på rätt sätt. Regler kring hur bekämpade växter ska tas omhand måste följas; detta inkluderar att växtavfall efter bekämpning aldrig får läggas i kompost eller i naturen, samt att jordmassor med växtdelar inte får flyttas eller återanvändas. Ett undantag från transportförbudet är när transporten sker till en anläggning i samband med utrotning.

5.5 Arbetsmiljöaspekter

Kommunen ska i sin bekämpning se till att lagstadgade och rekommenderade regler vad gäller skyddsutrustning följs.

